

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Aug. L. Nordgren*
Härad: *V. Göinge, N. Åsbo, Öngö, Fösta* Adress: *Högsnäs, Löbnäs*
Socken: *Torup*, Berättat av: *Densamme*
Uppteckningsår: *1936* Född år *1882* i *Högsnäs socken*.

Uppteckningen rör *Bin o. biskötsel.*

ACC. N:R. 4663

Landskap: Skåne Upptecknat av: August Wadgren
 Härad: Frosta Adress: Hörsböd Löberöd
 Socken: Hörsbods Berättat av:
 Uppteckningsår: 1936 Född år 1882 i Hallaröds socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Uppteckningen rör sig om Bin och Biskätsel
 Tjnnshället här grundar sig på ena
 minnen från min tidiga barndom då
 jag var endast omkring 5 a 6 år då jag
 jämte mina föräldrar vistades i Tors
 för äldre hem i Åhus bygget som i äldre tid
 hörde till Hörsbods socken, men efter senare
 delning kommit att höra till Torups socken
 i Kristianstads län. Övriga platser som
 jag stöder mina minnen från är platser
 som jag under ärens lopp vistats längre eller
 kortare tid, men halukupor hade ungefär
 samma utseende, om jag sett dem i Norra

Skriv endast på denna sida!

Åsta, Ansja, eller Frasta Hårader

Får att fullständiga tillverkningen av kaln
kupan, för att på kaln värven jämna anvin
des det antalade barnet som var ankr två
tum långt, med ett här motvarande en
pekkingers Gocklek, som nål att sticka
genom kaln värven med användes ett
ben ankr 5 tum långt, ett kaln tum
bredd, samt något tillspetsad, o flatt
i ändarna, i synnerhet kan ändan som
bevägnades att sticka kaln med, i vilka
båten sedan trädde o drogs åt hårt för att
kupan skulle bli fast. Namnda beuvål
kallades för (faryl). Angående ordet Yding
kan det jämföras med ordet ge, ge ifrån sig,
Man hör ju någon gång bland de gamla sådana uttryck
ja på vår Yda (ge) litta å de lilla ja har
eller ja yder (ge) då ingenting denna gång. m. fl. uttryck

LUNDS UNIVERSITETIS
FOLKMINNESARKIV

Bi och biskötsel i halmkupor, kan
jag minnas från min tidiga barndom
då jag var omkring en 5 a 6 år gammal
året 1887. 88. då jag och min far och mor
vistades i min Farsars hem som var
beläget i ~~Hälsö~~^{Torp} socken. Kristianstads
län i en by som hette ~~Ög~~^{Ög} bygget.
Jag minns då som liten parvel att bi
kuporna hade samma utseende då
som nu, kanske att yrkes skickligheten
i tillverkningen av halmkupor var
större då än nu. Sen har jag un-
der årens lopp sett bikupor på
många olika platser innan
Norra Åsbo, Norra ^{mellersta} Frosta, och
Ansja Hårador men alla med
samma utseende tillverkade av halv

Angående frågan om vilda bin, så
vill jag i sammanhang härmed, anta
följande händelse, om vad min Far
Olof Svensson berättat för mig. Min
Far vistades då i sitt hem Anasbygge
vilket jag annamit förut. Han var då
omkring 20 år (född 1855) när han och hans
bröder var ute o skogade om vintern,
fälldes de en stor bak som var ihä-
liq, när de då hade skurit en (sjur)
skära ungefär 4 aln från roten kom
derakt in i huggningskroken så en
del huggning med påg'de genom skäran
under tiden innan den blev avsågad.
Vid trädets fot flog en massa bin ut
omkring i kylan, sedan skars en
stack på omkr 3 aln längd, vilken var

rent full med kunningskakor, en
 kistul anskaffades kunningskakorna
 Toas ut, ett och ett halvt punn
 (Hana) kunnung, blev länan för besvi-
 set, ett punn & 8½ kg. Att hitta bi-
 svärmar i ihåliga träd var inte all-
 vantligt förr i tiden, men någon så
 kallad bistock av trä har jag ej sett
 i verkligheten, men väl hört sådana
 antalas. Något särskilt namn på den
 personen som sysslar med bi, annat än
 möjligtvis biubbe, har jag inte hört.
 Att tillvarata kunnung från humlor
 har ej någon äldre person befatat sig
 med, eller varit brukligt på de orter jag
 känner till, har i bland hört att någon
 pojke sudart av kurositets intresse sysslat dermed
 annars inte

Skinn 1 Var i Sk.?

4663

uppt. av A. L. Nordgren
1936

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

4 ARKIV

6

ej heller har jag hört något särskilt
namn på dylik haunn. De bibostäder,
(halukupor) som jag sett från lång
tid tillbaka, har alltid varit tillver-
kade av halur, i en sammanhängande
spiral, tillverkningen gick till på
följande sätt, man tog slagträskad
(pöjlad) råa halur, så kallad länghal-
ur (tätt) ungefär så grov som en pek-
finger, & trädde haluren genom ett
hörn, i stället med gammeldas pälskorn
som användes då man (pöjade) pälsa (korn)
ibland användes ett sådant för ändamålet.
Där haluren var trätt i genom hörnet bör-
jade arbetet, med tappen av kupan i
en liten spiral & ett hål där i
storlek med en vanlig kork, som blev

spiralerna allt större o större, kupan
formades under bindningen till den
formen som kupan i färdigt skick
skulle ha, modellen varierar ju i bland
något, stundom har kupan en form som
påminner om en sockertopp, men präran
formen syns vara förhållande. Toppen är
i allmänhet något inplattad. Den Bindningen
eller syningen, användes på alla de kupor
som tillverkas i skogsbyggaderna, inte
något annat att se (binda) med än brast
som togs av Linder på församlingen
under den så kallade (partietten) då bar-
ken gick lita av träet var (löst).

Där utskjutande delen av botten
flusterpräran, kallades för skägg, biskägg
skägget, meningen präran kan inte betyda.

något annat än utspräng, man jämför
 till ex ordet Takskägg, nyare benämning utspräng.
 Att märka eller sätta särskilt kännetecken
 på bikupan eller dylikt, har jag ej sett
 eller hört antalas i de skogsbygdstrakter
 jag varit ^{eller vistats} bende i. Ykupanus Tapp pans
 ju en Tapphål som Tinstänglar med en
 träplugg, inuti kupan var ju alltid
 brukligt med en tvärfinne som bien
 skulle ha att bygga kakverket på.

Den ställning eller bänk som ku-
 parna uppställes på, kallades för bibänk
 eller (bitang) uttalas med utdraget (r) som
 ex i ordet (grustang) en plats där man tög
 eller hämtade grus. (Bitangett) bestod av
 två långa stänger som lades ovanpå
 för det mesta i marken neddrivna pälar, ovanpå dessa

stänger sattes sedan kuporna med
tråttar under, o hättor eller hättor, ^{Tagor.} ~~här~~
halv öppna kuporna, som var på, både
sommar och vinter, i bland hände det att
fjockare halvtagor tillverkades och på-
sattes för vintern, halven drogs dervid fram
för flustret för vintern för att skydda mot
kyla, snö, och talg, var. De första
ramkupor jag såg var år 1904 hos en
biödlare från Anders Torp i Riseberga
socken, vid namn Alfr Danielsson
Husen från den tiden var ju rätt mycket
olika nutida hus, ramarna var i regel
låga och smala ca 9x12 tum, samt var
5 samhälle i varje hus.

Det samhälle som övervintrades
kallades merendels för livsamhälle eller

stamkyrka, stammen, var de vanligaste
uttrycken. Namnet vise och drötning
är nog lika gammalt, om inte uråldrigt
har aldrig hört annat namn här på aster
na. Drönare seremat hörde jag förr
i tiden inte annat namn än (Vandä-
ringa) på grund av att det ansågs allmänt
att (Vandäringans) uppgift var att (hämta,
hämta vatten till samhällets behov.

En viseriktigt samhälle nämdes i bland
för befolk, en utan vise, viselöst.

Symtomer för ett viselöst samhälle blir
merendels arbetslöshet o läsigket, samt
springande an o an på flustret. En gammal
vise som sätter obefruktade ägg varan
endast framman Drönare, kallas
ju alltid för drönarevise eller drönaremoder.

Fältkin, ammbin, unghin, m fl andra benäm-
ningar hörde man inte räkntalas för. Det
traddes deremot att en ännos omsättning
försiggick i binas harningsmag, som bruk-
kade o kallas för (matmag) - ännos omsättning
som uppstod i den skulle blandas med
frånjäl ock kallades sedan för (bibrod)
numera för yngelodder. Frånjälst
som en kind dragas till kup an, trodes
såväl i gängen, som närvarande tid,
om en del personer, utgåras om harning.
Bistyg mat värk och reumatism är
sedan gammalt behandlat medel
Sticklystnad hos biva kan inträffa om
skilda orsaker, om olämpliga insrepp göras
all för ofta, eller när ett gott förlag om ha-
ning börjar att uppstå, dåligt drag, samt skattning

om brutar behandling dervid tillgripes.
Bistyring kan behandlas på olika sätt,
man kan till ex om sj annat fins till hands
sedan gadden är uttagen, endast våta fing-
ren med spår o stryka på stället där
bitet stuckit, eller en nypa våt jord,
kamning, ammoniak, sprit, brännvin, två våta
lite o gnides på, all för de personer som
inte får bistyring. Men merendels efter
en längre tids behandling av sinas
gaddar, bruka de flesta personer bli
s. k. immuna. Ett gammalt medel
när man skulle undersöka ett sam-
hälle var att lås förinnan taga tass
skummin i händerna o gnida dem
dermed, sedan kunde man med oskyd-
lade händer göra de ingrepp i samhäl-
let

man råkade. Äldre bisköpare hade
 därför i bland en burk med kummin
 i, stående tillräta vid fiskekammarens
 bänk. Angående bina bygge varmt
 o kallt, det samma som för o långt bygge
 tog man ingen notis om förr, bina bygge
 de i regel i kupaform så att kanten av
 kakarna var i riktning mot fusterhållet.
 Svärmingen, en försvärmen brukar
 ju i regel ej manna, andra svärmen deremot
 manna ju alltid, o sen tutar de ideligen
 så länge någon svärm går ut från
 samhället. I äldre tid brukades
 merendels när bina svärmade, att hålla
 en farligt väsen genom att slå på
 gammalt pannjärn, kopparkrus, koppar-
 lock, en ~~gods~~ jälla, (kaskälla) kaskälla

4063

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

12 ARKIV

14

eller vad man hade till hands, får
än stå skamma det största möjliga
oväsen man kunde, så bina o vissen
skulle derigenom bli förvillade o sätta
sig så fort som möjligt i närmaste
träd eller buske. Det samhälle varifrån
svärmen utgick kallades för (stamkyta).

(förste svärmen) eller jungfrusvärmen är ju
samma betydelse, mening, att en stam
antar bin flyga i kring vid vackert
väder s. k. (Solsvärmen) är i många fall
förbud till varelse svärmen om det
inträffar under de egentliga svärmen -
mån aderna juni. juli. Står bina satta
i träd eller buske säger man att
bin (satt sig) (klasat sig) därefter tas
en kalukapa, som är tunn på b. är det

en gren som kupan kan hållas under
 så kan en eller par ryck i grenen vara
 tillräckliga för att på hela biklungan
 ner i kupan, därefter lades träbotten
 över kupans öppning, varunder kupan
 sakta vändes så att tapp en på densamma
 kom uppåt, ofta hände att man äste
 sina i kupan med en trästen eller träked
 eller också med bara händerna, Vilken
 metod som än begagnades, så när bisen
 var (stockade) tagna i kupan så ställes
 denna på den plats eller idess närhet där
 bisen föint satte sig i regel stå där
 till kvällen, då draget var avslutat för
 dagen, när salstrådena brukade man
 beskugga den kupa som svärmen infångats i,
 med lakan eller piltar, för^{att} hindra den att flyga
 sin kos igen

Användes kupskötsel var det endast
att flytta kupan och aftonen till den plats
den skulle ha, nu deremot om bikub fins
på bina maskera in i sin nya bostad
när det är kväll. För att få bina att
stanna i sin nya bostad brukade man
gvida denna invändigt med. Hövel, Humle,
Kammare^{eller}, gräs, var det en kalukupa, an-
vändes ofta konung, om sådan fanns till
handa, ibland användes även en ört som
kallas för (södur). Samt tättningsmedel
på kalukupor användes i bland Hogöds-
stundan Hogödsol o. lera tillsammans.

Binas arbete! vid gott drag, sade man
ofta, ida drar bina bra, eller nu e de bra
drag, eller^{nu} kommer de att syns i kyban
var det deremot dåligt drag, så sade man nu

e de dåligt drag, eller nu blev de inte me
 må haunngen i år, de blir usett, eller rent skit
 må ed. Dragens olika namn, vådrag, försam
 mar drag, midsommardrag, klöverdrag, sensom
 mar drag, på vissa platser Lucern drag, lind drag
 och tjungdrag. När mina kammer lastade
 hem med grönjät säger ofta att de ha stora
 (blampa) på beuch, somliga trodde det var
 haunng, andra deremot att det var vax
 sam mina drag. Efter en god dragdag sade man
 att mina de krumma, det samma som att de brusa.
 Det samhälle som skulle övervintras kallades
 för modersankälle eller (stammkyrka) vilken
 av samliga vägdes, o skulle då hälsat väga
 ankring (tu proun) två pund ca 18 kg brutto,
 ett pund 20 skålpund, för att vara luglig
 till övervintring.

Stågat foder på hösten gav man ej, i de
flerta fall, men på våren doremat, för-
rade man ~~deres~~, fast många gånger
rätt provisoriskt, man tog. Hett subett
ett stycke tappsocker tappade det i vat-
ten o lade det in i kufan, i bland fad-
rades med en tunn smal bräda med
en liten fördjupning i, denna skäts rimi
flusterhållet, matningen försiggick i bland
utvändigt i präa, i bland slag. bräuvin
på socker o gaus bina. Samt foder för
att bina skulle bli arga o bättre
fårvara sig mot fjurbin, samt andra
ovälkamma snytergäster så kallade bidjender
En numera avliden person här i Thåserie
berättade för mig för flera år sen, att
han o hans far brukade att värn,

Godra sina med vankigt grovt bröd,
 han påstod att de åt mycket värre var,
 Jan sade då att sina säkerligen bara
 skede besvär med att draga ut brödbitarna
 o att de åt vilt ingenting dera, men det
 ville han ej tro. Binas Vintervila!
 för Traddes det allmunt, män ännu idag
 fins folk som tror att sina sitter i
 kval eller oöversamma, för Vintern.
 Skattning. Vid gott drag av ett sambälle
 i Holmbupa, sattes ibland en låda under
 kupan, så kallad skattelåda som be-
 nämndes för (ö.)iden botten som fanns
 mellan kupan o lådan fanns ett mindre
 hål i mitten, som sina kunde passera
 genom, spärrgaller är nyare uppfinnning
 som ej var känt för i tiden. Framtill på (ögen)

var ett klusterhål anbragt, så att pina kunde
 även flyga denna vägen. Skattning av
 pin i gamla tiden skedde medels i hjär
 räkning av pina med soavel, o tillgick
 på följande sätt ett hål grävdes i jorden
 sedan man på ett gammalt pannjärn eller
 något annat lämpligt kärl smält svavel
 doppades trasor där, som sedan påtändes
 och lades i det grävda hålet, kupan med
 sina sätter. Där öfver, att under det man
 med händerna klappade eller bankade
 på kupans sidor för de hi som voro öfver
 skulle falla ner i det grävda hålet, som
 kupan blev full för pin, skars bakarna
 ut o sorterades ibland, men vanligast var
 rätt primitiv bland en del äldre bigubbar
 där man för det mesta tog bakarna tvärs om
 utan sortering

Stga vackra kakor öts mängon gång. Vårs am-
hauung o vax i sär helhet. Trägel bruktes
kakarna med hauung kramas genom en påse
av linn, i bland såes kakarna i en flö-
tad pil eller vidkorg, som hauungen fick
rinna igenom, ett mera arginert sätt var
ett smältet hauung o vax tillsammans, när
så massan var kall, togs vasst som lög
av på, sedan sloas vatten i hauungen som dög
uppkaktes för att bli ren. Stundom fick
vasst förbliva av på hauungen för att den
na skulle hålla sig längre.

Hauungs slungare, förr benämd (Hauungs-
kastare) medan den kastade ut hauungen
ur kakarna, den första slungare jag sett
var hos den förut nämnda Danielsson
1904. Efter kramningen av hauungen försäkte

man utvinna mera handling genom att slå
vatten på det brannade anfallit o låta det
slå att draga, vattent som blev sått kallades
gör (hannavann) som användes i hus-
hållet som sättningsmedel. Waxets använd-
ning, var gör i tiden huvudsakligen till
djur dels stora, dels små klona trädar
på en 5-6 m m gränsek. men ändock länge
på flera almars längd, vilka färgades
blå, gröna, röda, gula, som lindades i
garn an ett antänt nysta o kallades
för (prausor) präsor, som användes där
inte särskilt starkt färg erfordrades.

Bent. fint var användes även till att
smörja en sorts järn som man bakte
bakor i, o kallades för tunnansjärn, gröne
arnt var användes som skomakarsvax.

Hanung på smörgår har ju sedan gammalt alltid varit de flestas förkyllning o anses som en hälsobringande lättsakerhet. En annan öter hanung på bröd enbart utan smör. Hanung och jördgubbar är en stor lättsakerhet, men hanungen bör vara nyslungad tunnflytande. Som sötningssmedel, kan den i många fall ersätta socker o är därvid särskild hälsobringande. På bränslar användes hanung enbart, till att lägga på en bård användes hanung blandat med rågmjöl. En så dra ut det enda medel mot hosta och förkyllning skulle de gamle gärna ha se en (kanajög.) Kaffo, brännvin, och hanung. Ensamman var en avvikligt medel vid influensa och förkyllning, numera rekommenderas

varmt vatten, eller mjölk, med haunung
i, mot samma åkamma, som en verk-
samt medel deremot. Tur med sin.

Att samtliga människor äro födda med
särskild Tur, i bland Talas om att den eller
den är född med (segerkruva) det tros av
många än i dag, Det är inte alla persons
som ansågs för att ha Tur med sig, den som
det hade han hade gärna Tur med andra
djur också. En storkiödlare som hade
många bisamhälle, kallades för,
allmänt för bikung, om det skulle
vara ett åknamn, eller det skulle hän-
tyda på att kungen hade många arbetare
till sin tjänst han ej med beständighet
avgöra. Han är dock kung i sin rike.
Fast det endast är en rikke.

En svärm som hittades var där alltid
god tur med, men hi som lämnades
bort till hälsan fick man alltid
vara försiktig med, så att hi ej
uppsat, för då gick Turen bort o
bina dogo ut, om man trötade eller
kivade med någon om hi, så ansågs
Turen gå i sin den personen som ägde
bina, man fick ej heller vara snål
med hämmen när man tog kakorna
från bina eller slaktade dem, så många
som kom vid de tillfällen skulle smaka
hämmen om Turen skulle stanna kvar.
Det är en ägare till hi, dog troddes att
Turen följde med hämmen i graven.
Tillägg: I bland sade man när bina stack att
de (biss) bits, bina de biss så rälit, eller de hämmen
de biss